

Tampereen yliopiston normaalikoulu

Erityisopettajakoulutuksen harjoitteluopas

PERUSOSA

1. Ohjattu harjoittelu

1.1. Ohjattu harjoittelu osana pedagogisia opintoja

Pedagogisiin opintoihin sisältyy kasvatustieteen ja erityispedagogiikan opintoja sekä ohjattua opetusharjoittelua, jotka tukevat asiantuntijuuden kehittymistä. Erityisopettajan pedagogisten opintojen tavoitteena on, että opiskelija kykenee huomioimaan perusopetuksen oppilaiden ja lukion opiskelijoiden kehitysvaiheisiin liittyvät erityispiirteet ja osaa suunnata oppimisen ja koulunkäynnin tukea oppilaille ja oppilasryhmille tarkoituksenmukaisella tavalla.

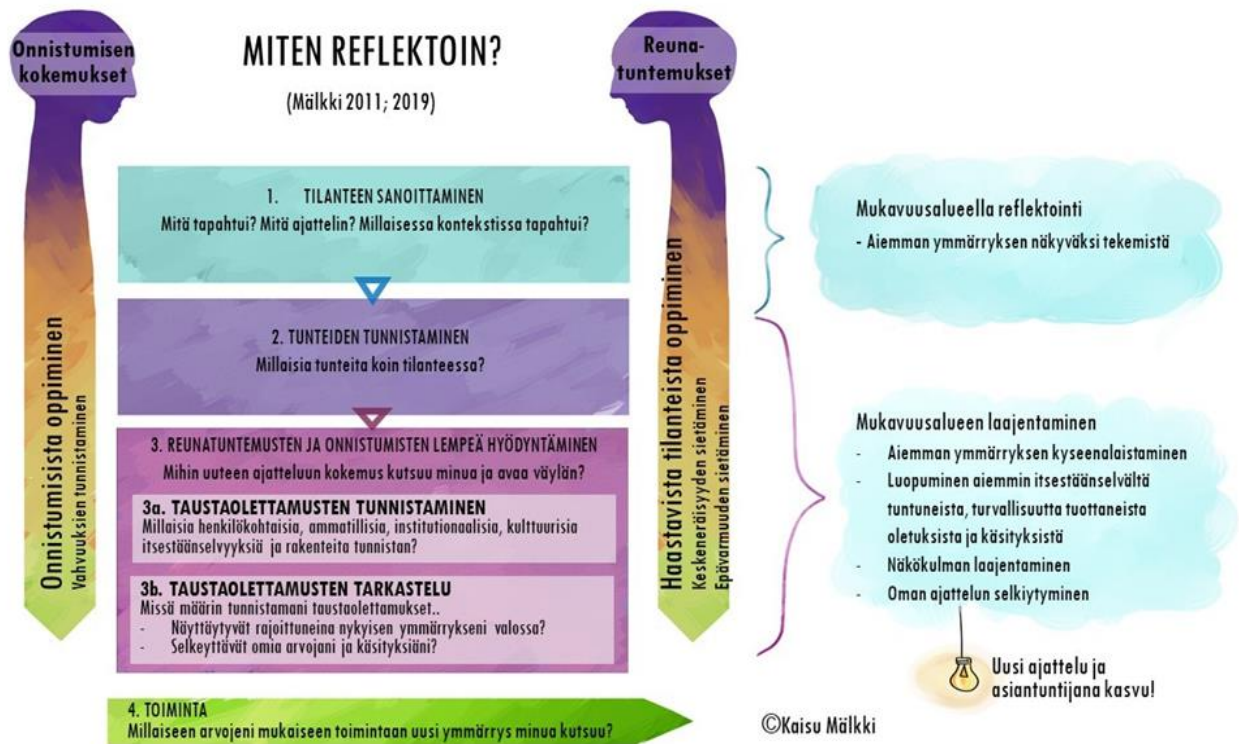
Erityisopetuksen perusharjoittelu alakoulussa (KAS.ERI.410) ja Erityisopetuksen perusharjoittelu yläkoulussa ja lukiossa (KAS.ERI.420) suoritetaan Tampereen yliopiston normaalikoulussa. Opetusharjoittelu koostuu eettisistä pohdinnoista, pedagogisista kokeiluista ja kehittelyistä sekä teorian tiedosta sovellettuna käytännön tilanteisiin. Opetusharjoittelujaksojen aikana opiskelija perehtyy monipuolisesti yksilöiden ja oppilasryhmien ohjaamiseen, erityisopettajan työn eri osa-alueisiin ja saa valmiuksia oppimisen ja koulunkäynnin tuen eri muotojen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opinnot tukevat opiskelijan ihmis-, oppimis- ja tiedonkäsityksen sekä vuorovaikutustaitojen kehitystä. Opinnot syventävät ymmärrystä opetuksen yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista ulottuvuuksista. Harjoittelujaksojen tavoitteissa ja sisällöissä näkyvät koulutusohjelman läpileikkaavat juonteet: ammatillinen kasvu, moninaisuus sekä kestävä kehitys.

Erityisopettajaopiskelijan kasvu oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiantuntijaksi on pitkäaikainen prosessi. Se edellyttää omaa aktiivisuutta, aloitteellisuutta ja vahvaa sitoutumista kehittymiseen. Opetusharjoittelun ohjaajat toimivat tukena tässä prosessissa. He ohjaavat opiskelijaa asiantuntijaksi kasvussa kullekin harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kasvun tukeminen konkretisoituu opiskelijan tai opiskelijaryhmän kanssa käytävissä pohdinnoissa. Näissä vuorovaikutustilanteissa tarkastellaan kasvatukseen ja opetukseen liittyviä asioita laaja-alaisesti ja rakennetaan yhteyksiä teorian ja käytännön välille.

1.2. Ohjattua opetusharjoittelua kuuluu kandi- ja maisteriopintoihin

Harjoittelujaksot poikkeavat tavoitteiltaan, työtavoiltaan ja/tai sisällöiltään toisistaan. Kandivaiheen opintoihin kuuluvat erityisopetuksen perusharjoittelu alakoulussa sekä erityisopetuksen perusharjoittelu yläkoulussa ja lukiossa (5 op ja 5 op) suoritetaan normaalikoulussa. Tutkiva harjoittelu (10 op) kuuluu maisterivaiheen opintoihin ja sen toteutus tapahtuu kenttäkoulussa erillisten ohjeiden mukaisesti.

Oman työn reflektointi suullisesti ja kirjallisesti kuuluu keskeisesti kaikkiin ohjattuihin opetusharjoittelujaksoihin. Mälkki (2011, 2019) on koonnut reflektioprosessin seuraavaan kuvioon.

1.3 Päämääränä onnistunut harjoittelukokemus

Opetusharjoittelut yhdessä teoriaopintojen kanssa rakentavat opettajuutta. Opettajana kasvu on yksilöllinen ja henkilökohtainen prosessi, jota tuetaan opetusharjoittelussa ohjauksen keinoin. Myös vertaisryhmän tuki on tärkeä.

Jokaiselle harjoittelujaksolle on asetettu tavoitteet, jotka määrittävät sekä opiskelijan että ohjaavan opettajan työskentelyä. Tavoitteet, keskeiset sisällöt ja käytännön toimintatavat sekä aikataulut avataan opiskelijoille ennen luokkatyöskentelyn alkamista kaikille yhteisessä aloituksessa kunkin harjoittelujakson alussa. Ohjaava opettaja sopii ohjaukseensa tulevien opiskelijoiden kanssa tarkemmin harjoittelun sisällöistä sekä perehdyttää opetusryhmäänsä ja harjoittelun käytännön toimintatapoihin. Yhteisesti läpikäytyt ohjeet ja aikataulut selkiyttävät kaikkien osapuolten toimintaa. Harjoitteluun kuuluu muun muassa perehtyminen koulun opetussuunnitelmaan ja järjestyssääntöihin. Harjoittelun aikana opiskelija sitoutuu koulun toimintakulttuuriin ja käytänteisiin sekä rooliinsa kasvattajana.

Jos opiskelija jossain vaiheessa harjoittelua kokee opetusharjoittelun liian kuormittavaksi tai muuten ongelmalliseksi, kannustetaan häntä tuomaan asia esille ohjaustilanteissa mahdollisimman pian huolen herätessä. Harjoittelujaksojen aikana on myös muita opintoja, joten oman ajankäytön suunnittelu korostuu. Omasta hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtiminen on tärkeää.

Mikäli opetusharjoittelun suorittamisessa ja opettajaksi kasvun prosessissa ilmenee sellaisia ongelmia, jotka eivät ratkea ohjaavan opettajan kanssa käydyissä ohjaustilanteissa, voi harjoittelija tai ohjaava opettaja ottaa yhteyttä harjoittelujakson vastuuopettajaan. Tarvittaessa harjoittelija ja ohjaava opettaja voivat kääntyä myös harjoittelusta vastaavan rehtorin puoleen, joka tilanteen niin

vaatiessa kutsuu tilannetta ratkomaan myös muita asiantuntijoita. Asiantuntijat kootaan tapauskohtaisesti, kokoamisesta ja mahdollisen ryhmän kokoonpanosta keskustellaan osallisten kanssa. Myös useampi asiantuntija voi osallistua harjoittelijan tunnin seuraamiseen tilanteen niin vaatiessa.

Molemminpuolinen kunnioittaminen on onnistuneen ohjaussuhteen ja vuorovaikutuksen lähtökohta. Kaikkien opetusharjoittelun toimijoiden yhteisenä päämääränä on tehdä harjoittelusta onnistunut oppimiskokemus.

1.4 Opetusharjoittelun kehittäminen

Opetusharjoittelun tavoitteet ja sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa. Harjoittelun käytännön toteuttamista suunnittelevat harjoittelukoordinaattorit yhteistyössä muiden Normaalikoulun opetusharjoittelutyöryhmien kanssa. Tarvittaessa työryhmä kuulee myös muita asiantuntijoita. Opetusharjoittelutyöryhmässä käsitellään opiskelijoilta ja ohjaajilta vuosittain kerättävä harjoittelujaksokohtainen palaute. Palaute esitellään aina ohjaaville opettajille ja sitä hyödynnetään harjoittelun kehittämisessä. Lisäksi valtakunnallisessa eNorssi-verkoston ohjatun harjoittelun työryhmässä käsitellään harjoittelun ajankohtaisia kysymyksiä.

1.5 Turvallisuus

Opiskelijan ensimmäiseen harjoittelujaksoon (perusharjoittelu) kuuluu oppilaitosturvallisuuteen ja Normaalikoulun käytänteisiin perehtyminen osana aloitusseminaaria. Jokaisessa harjoittelussa ohjaava opettaja opastaa ainekohtaisiin turvallisuusnäkökulmiin. Lisäksi opettajat ohjeistavat opiskelijoita luokkiensa käytänteistä, joista osa liittyy myös turvallisuuteen. Jos opetusharjoittelija havaitsee koululla turvallisuuspuutteita, on hänen kerrottava asiasta ohjaavalle opettajalle tai rehtorille. Näin toimimalla harjoitellaan opettajan työssä vaadittavaa vastuullista toimintatapaa. Suositeltavaa on ladata koulun sähköinen turvallisuusopas (Notecrow) omaan puhelimeen.

1.6 Vaitiolovelvollisuus

Opetusharjoittelijoita koskee vaitiolovelvollisuus. Perusopetuslaissa säädetystä salassapitovelvollisuudesta kerrotaan opiskelijoille harjoittelun aloitusseminaarissa.

PL 40 § (24.6.2010/642):

*Opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 37 §:ssä tarkoitetut henkilöt, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit ja **opetusharjoittelua suorittavat** eivät saa sivullisille ilmaista, mitä he ovat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai tässä laissa tarkoitetun henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.*

1.7 Rikostaustaote

Rikostaustaote tulee esittää pääsääntöisesti kaksi kertaa opintojen aikana. Ensimmäisen kerran ennen kandidaatin tutkintoon sisältyvää ensimmäistä harjoittelua tai opintojaksoa, johon sisältyy alaikäisten kanssa tapahtuvaa työskentelyä. Toisen kerran ennen maisterin tutkintoon sisältyvää

ensimmäistä harjoittelua tai opintojaksoa, johon sisältyy alaikäisten kanssa tapahtuvaa työskentelyä. Rikostaustaote tarkastetaan tiedekunnan opintopalveluissa. Asiasta löytyy tarkempaa tietoa Tampereen yliopiston opiskelijan käsikirjasta.

2 Erityisopetuksen perusharjoittelu alakoulussa (KAS.ERI.410) 5 op

2.1 Ajoitus

III opetusperiodi

2.2 Edeltävät opinnot

Erityispedagogiikan perusopinnot (25op) sekä Kasvatusalan työelämään tutustuminen (orientoiva harjoittelu) KAS.ORIE.020

2.3 Tavoitteet

Opiskelija

- perehtyy erityisopetuksen toimintaympäristöön ja osallistuu monipuolisesti koulun toimintaan
- perehtyy erityisopettajan työtehtäviin ja rooliin oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevassa monialaisessa yhteistyössä
- osaa kehittää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan erityisopettajan roolissa
- saa valmiuksia tuen tarpeen tunnistamiseen ja arviointiin painottaen oppimisvaikeuksien näkökulmaa hyödyntäen monipuolisesti erilaisia arviointivälineitä
- = osaa suunnitella erityisesti oppimisvaikeuksiin kohdistuvaa tukea huomioiden oppijan oppilaan kokonaistilanteen, osaa toteuttaa tukitoimia ja arvioida tuen vaikuttavuutta
- ymmärtää pedagogisen dokumentoinnin merkityksen oppimisen, koulunkäynnin ja hyvinvoinnin tuen prosesseissa.

2.4 Sisällöt

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan opetusta yhteistyössä harjoittelua ohjaavan erityisopettajan, normaalikoulun lehtorien sekä muiden opetusharjoittelijoiden kanssa. Pääsääntöisesti harjoittelu toteutetaan yksilöharjoitteluna.

Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan oppilaiden ja oppilasryhmien ryhmäkohtaiset ja oppilaskohtaiset tarpeet ja edellytykset sekä oppiaineiden ainedidaktiset lähtökohdat.

Harjoittelu koostuu opetuksen seurannasta, opetettavista tunneista, reflektiosta, kollegiaalisesta yhteistyöstä, yksilö- ja pienryhmäohjauksesta, luennoista, seminaareista ja muuhun erityisopettajan työhön tutustumisesta.

2.5 Toteutustavat

Tarkat lukuvuoden päämäärät löytyvät Sisu-järjestelmästä

Seminaarit 2 t

- Aloitusseminaari sisältäen turvallisuusnäkökulman ja normaalikouluun tutustumisen

Luennot 2 t

- Erityisopettajaharjoittelun teoreettinen ja käytännöllinen viitekehys

Pienryhmäopetus 25 t

- Ohjaavan erityisopettajan tapaamiset
- Ryhmäohjauksia luokka-asteittain
- Ohjaavien opettajien ja didaktikkojen järjestämiä muita yksilö- ja ryhmäohjauksia

Harjoitukset 39 t

- **Opetuksen seuraamista/osallistuvaa havainnointia (18 t)**
  - Opetusryhmien seuraamista ja havainnointia
  - Omaa opetusta edeltävien opetustuntien seuranta harjoittelun aikana
- **Opetusta 17 t**
  - 10 tuntia yhteisopettajuudessa
  - 7 tuntia pienemmässä ryhmässä tai pienryhmässä
- **Erityisopettajan muuhun työhön tutustumista 4 t**
  - Esim. konsultaatio, oppilashuolto, moniammatillinen työ ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Itsenäinen työskentely 67 t

- Mm. tuntien suunnittelu- ja valmistelutyö yksin ja yhdessä luokanopettajaharjoittelijoiden, luokanopettajien, aineenopettajaharjoittelijoiden ja aineenopettajien kanssa
- Reflektiotekstin palautus

Yht. 135 t

2.6 Toteutustapojen lisätiedot

Perusharjoittelu suoritetaan Normaalikoulussa painottuen joko luokanopetuksen yhteydessä annettavaan erityisopettajan opetukseen tai aineenopetuksen yhteydessä annettavaan erityisopettajan opetukseen. Opetusharjoittelussa toteutetaan yhteisopettajuutta myös lehtoreiden sekä luokanopettaja- ja aineenopettajaopiskelijoiden kanssa mahdollisuuksien mukaan. Aineenopetuksen yhteydessä annettavan erityisopetuksen harjoitteluun kuuluu 1 op lukiossa suoritettavaa harjoittelua.

Perusharjoittelut KAS.ERI.410 ja KAS.ERI.420 suoritetaan perusopetuksessa ja lukiossa siten, että kaikki opiskelijat pääsevät harjoittelemaan eri ikäisten oppilaiden erityisopetusta

harjoittelukokonaisuuden aikana. Osana harjoittelua tehdään yhteistyötä luokanopettajien ja aineenopettajien kanssa. Jos perusharjoittelu KAS.ERI.410 ei opiskelijalla toteudu alakouluympäristössä, suoritetaan perusharjoittelu KAS.ERI.420 alakoulussa. Ohjaaja määrittää harjoittelussa teemat luokan ja oppilaiden/opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Työskentely sisältää opetuksen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisen tuen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuuden suunnittelua ja raportointia. Lisäksi opettajaksi kasvun reflektio ja siitä kirjoitettava teksti kuuluvat osaksi harjoittelun suoritusta.

2.7 Ohjaus

Aloitusseminaarissa ja ensimmäisessä lehtoreiden ohjauksessa sovitaan tarkemmin ohjauuskäytännöistä ja sisällöistä. Ohjaukset sisältävät sekä yksilö- että ryhmäkohtaisia tilaisuuksia harjoittelun eri vaiheissa.

Ohjausteemoja:

Samanaikaisopettajuus ja yhteisopettajuus

Haastavat tilanteet opettajan työssä

Etäopetusvalmiuden tukeminen

Muita ohjausteemoja seuraavista aiheista

- Harjoitteluaineiden erityispiirteet
- Ikätasoinen osaaminen sekä oppimisvaikeuksien ilmeneminen
- Jakso- ja tuntisuunnitelmien laatiminen
- Erityisopettajan erilaiset työskentelymuodot
- Kielitietoisuus opetuksessa

2.8 Reflektioteksti

Opetusharjoittelun päätteeksi kirjoitetaan reflektioteksti, jossa pohditaan teemoja harjoittelujaksosta. Ohjeet tekstin kirjoittamiseen löytyvät Moodlesta. Muistutus opiskelijalle: Muista, että reflektiotekstisi painopiste on omassa kehityksessäsi. Ota siis huomioon anonymiteetti: Älä kuvaa harjoitteluluokastasi mitään, minkä perusteella voisi tunnistaa yksittäisiä oppilaita tai opettajia. Älä siis sisällytä tekstiisi esimerkiksi nimiä, sukupuolia tai ihmisten ulkoisia piirteitä.

2.9 Arviointi

Hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyt suorituksen edellytyksenä on läsnäolo vaaditussa määrässä pienryhmäopetusta, harjoitusten täysimääräinen suorittaminen, jaksoon liittyvät erilliset oppimistehtävät sekä opintojakson tavoitteiden täyttyminen. Suoritusta on täydennettävä, mikäli tavoitteita ei ole saavutettu tai opintojaksoon kuuluvat tehtävät on tehty puutteellisesti.

3 Erityisopetuksen perusharjoittelu yläkoulussa ja lukiossa (KAS.ERI.420)

5 op

3.1 Ajoitus

I opetusperiodi

3.2 Edeltävät opinnot

Erityispedagogiikan perusopinnot (25op) sekä Kasvatusalan työelämään tutustuminen (orientoiva harjoittelu) KAS.ORIE.020

3.3 Tavoitteet

Opiskelija

- perehtyy yläkoulun ja lukion erityisopetuksen toimintaympäristöinä ja osallistuu monipuolisesti koulun toimintaan
- perehtyy erityisopettajan työtehtäviin ja rooliin nuoren oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevassa monialaisessa yhteistyössä
- osaa kehittää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan erityisopettajan roolissa
- saa valmiuksia oppilaan tuen tarpeen tunnistamiseen ja arviointiin painottaen sosiaalisten ja emotionaalisten haasteiden näkökulmaa
- osaa suunnitella erityisesti sosiaalisiin ja emotionaalisiin haasteisiin kohdistuvaa tukea, toteuttaa tukitoimia ja arvioida tuen vaikuttavuutta vuosiluokilla 7–9, lukiossa ja siirtymävaiheissa
- ymmärtää pedagogisen dokumentoinnin merkityksen oppimisen, koulunkäynnin ja hyvinvoinnin tuen prosesseissa.

3.4 Sisällöt

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan opetusta yhteistyössä ohjaavan opettajan, ainedidaktikon sekä muiden opetusharjoittelijoiden kanssa. Pääsääntöisesti harjoittelu toteutetaan yksilöharjoitteluna.

Suunnittelussa huomioidaan kunkin oppiaineen ainedidaktiset lähtökohdat sekä oppilaiden yksilölliset tarpeet.

Harjoittelu koostuu opetettavista tunteista, reflektiosta, kollegiaalisesta yhteistyöstä, yksilö- ja pienryhmäohjauksesta, luennoista, seminaareista sekä itsenäisestä työstä. Opintojakso sisältää matkakirjatyöskentelyä.

3.5 Toteutustavat

Seminaarit 3t

- moniammatillinen yhteistyö –seminaari

Luennot 2t

- arviointi

Pienryhmäopetus 28t

- ohjaavan erityisopettajan tapaamisia
- ryhmäohjauksia luokkatasoinnain
- ohjaavien opettajien ja didaktikkojen järjestämiä muita yksilö- ja ryhmäohjauksia

Harjoitukset 35t

- Opetuksen seuraamista / osallistuvaa havainnointia (15t)
- Opetusta (20t)

Itsenäinen työskentely 67t

- mm. tuntien suunnittelu- ja valmistelutyö yksin ja yhdessä luokanopettajaharjoittelijoiden, luokan opettajien, aineenopettajaharjoittelijoiden ja aineenopettajien kanssa
- reflektiotekstin palautus

Yht. 135 t

3.6 Toteutustapojen lisätiedot

Perusharjoittelut KAS.ERI.410 ja KAS.ERI.420 suoritetaan perusopetuksessa ja lukiossa siten, että kaikki opiskelijat pääsevät harjoittelemaan eri ikäisten oppilaiden erityisopetusta harjoittelukokonaisuuden aikana. Osana harjoittelua tehdään yhteistyötä luokanopettajien ja aineenopettajien kanssa. Jos perusharjoittelu KAS.ERI.410 ei opiskelijalla toteudu alakouluympäristössä, suoritetaan perusharjoittelu KAS.ERI.420 alakoulussa. Ohjaaja määrittää harjoittelussa opetettavat aineet luokan tarpeiden mukaan.

Harjoittelussa keskitytään erityisesti sosiaalisten ja emotionaalisten haasteiden tunnistamiseen, arviointiin ja tuen järjestämiseen. Harjoittelussa opiskelija saa valmiuksia toimia erityisopettajana osana monialaista yhteistyöverkostoa.

3.7 Ohjaus

Aloitusseminaarissa ja ensimmäisessä didaktiikan lehtoreiden ohjauksessa sovitaan tarkemmin ohjauskäytännöistä ja sisällöistä. Ohjaukset sisältävät sekä yksilö - että ryhmäkohtaisia tilaisuuksia harjoittelun eri vaiheissa.

Ohjausteemoja

- Hyvinvointi opettajan työssä
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot opettajan työssä
- Digitaalisuus ja tekoäly oppimisen tuen apuvälineenä
- Erityisopettajan yhteistyötahot- ja taidot (myös huoltajayhteistyö)
- Työrauhan rakentaminen yhteistyössä luokan- ja/tai aineenopettajan kanssa
- Ympäristökasvatus ja ekososiaalinen sivistys

3.8 Reflektioteksti

Opetusharjoittelun päätteeksi kirjoitetaan reflektioteksti, jossa pohditaan teemoja harjoittelujaksosta. Ohjeet tekstin kirjoittamiseen löytyvät Moodlesta. Muistutus opiskelijalle: Muista, että reflektiotekstisi painopiste on omassa kehityksessäsi. Ota siis huomioon anonymiteetti: Älä kuvaa harjoitteluluokastasi mitään, minkä perusteella voisi tunnistaa yksittäisiä oppilaita tai opettajia. Älä siis sisällytä tekstiisi esimerkiksi nimiä, sukupuolia tai ihmisten ulkoisia piirteitä.

3.9 Arviointi

Hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyn suorituksen edellytyksenä on läsnäolo vaaditussa määrässä pienryhmäopetusta, harjoitusten täysimääräinen suorittaminen, jaksoon liittyvät erilliset oppimistehtävät sekä opintojakson tavoitteiden täyttyminen. Suoritusta on täydennettävä, mikäli tavoitteita ei ole saavutettu tai opintojaksoon kuuluvat tehtävät on tehty puutteellisesti.

4 Erityisopetuksen syventävä harjoittelu 10op (KAS.ERI.610)

4.1 Ajoitus

toteutus osana maisterivaiheen opintoja

4.2 Edeltävät opinnot

Kasvatustieteiden perusopinnot (25 op), perusharjoittelu A (5 op), perusharjoittelu B (5 op) ja perusopetuksessa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot (60 op).

4.3 Tavoitteet

Opiskelija

- syventää erityisopettajan ammatillista identiteettiään suuntautuen valitsemaansa toimintaympäristöön
- hallitsee monipuolisesti erityisopettajan työtehtävissä vaadittavia tuen tarpeen arviointimenetelmiä
- osaa monipuolisesti suunnitella tukea, toteuttaa tukitoimia ja arvioida tuen vaikuttavuutta valitsemassaan toimintaympäristössä sekä yhteisön, ryhmän että yksilön näkökulmasta
- osaa toimia erityisopettajan roolissa oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevassa monialaisessa yhteistyössä
- syventää erityisopettajan tehtävissä edellytettäviä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa laatia pedagogisen tuen kirjaamiseen tarkoitettuja asiakirjoja ja hyödyntää niitä oppimisen, opiskelun ja hyvinvoinnin tuen prosesseissa
- osaa edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa ammatillisessa toiminnassaan
- osaa tehdä perusteltuja eettisiä valintoja kestävästi valitsemassaan toimintaympäristössä
- osaa analysoida kasvatuksen ja koulutuksen kenttää osana yhteiskunnan ja kasvatustieteiden kehitystä ja asemoida oman harjoittelupaikkansa suhteessa niihin.

4.4 Sisällöt

Sisällöt määräytyvät opiskelijan valitseman toimintaympäristön mukaan. Opintojaksoa koskevat tarkemmat ohjeet annetaan kasvatuksen ja kulttuurin tiedekunnasta ja opintojakson käytännön toteutus tehdään kenttäkoulussa.

4.5 Toteutustavat

Opintojakso toteutetaan erillisen ohjeen mukaan ohjatusti kenttäkoulussa.

4.6 Toteutustapojen lisätiedot

Harjoittelujakson päätteeksi pidettävässä tiedeiltapäivässä opiskelijat esittelevät ryhmissä harjoittelujakson teoreettiset lähtökohdat ja toteutuksen sisällön sähköisenä esityksenä. Kuvien ja kaavioiden käyttö elävöittää esitystä.

Esityksessä ilmenee:

- jakson keskeiset tavoitteet
- teoriakytkennät

- sisältö ja toteutus
- johtopäätökset, kehittämisideat
- käytetyt lähteet.

4.7 Ohjaus

Opetusharjoittelu on ohjattua työskentelyä.

4.8 Reflektioteksti

Opintojakson päätteeksi kirjoitetaan reflektioteksti.

4.9 Arviointi

Hyväksytty/hylätty.

5 Opetuksen seuraaminen ja suunnittelu

5.1 Opetuksen seuraaminen

Opetuksen seuraaminen painottuu ajallisesti siten, että oman opetuksen alkaessa opiskelija tuntee luokan oppilaat ja heidän erityistarpeensa. Samalla hän selvittää, mihin oppimisprosessiin hänen opetuksensa liittyy. Opiskelija reflektoi toimintaansa raportoinnin yhteydessä. Eri harjoitteluissa voi olla lisäksi harjoittelukohtaisia ohjeita opetuksen seuraamisesta.

Opetuksen seuraaminen sisältää opetuksen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien havainnointia. Seurantatuntien pohjalta laaditaan palautettava kirjallinen tehtävä, jossa esitellään opetusryhmän ja yksilön tuen tarpeiden kartoittaminen sekä toimenpiteet ja suunnitelma tuen antamiseen

5.2 Opetuksen suunnittelu

Opetusta suunnitellaan yhdessä luokan- tai aineenopettajan ja /tai luokan- tai aineenopettajaopiskelijan kanssa. Kaikilla oppitunneilla huomioidaan opetusryhmän tarvitsevat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt. Osa opetustunneista käytetään ryhmäkohtaisten tukimuotojen suunnitteluun ja toteuttamiseen ja osa yksilöllisen tuen antamiseen. Opetuskokonaisuuksista laaditaan jaksosuunnitelmat sekä opetettavista oppitunneista yksityiskohtaisemmat suunnitelmat. Suunnitelmasta ilmenevät oppitunnin/oppimiskokonaisuuden tavoitteet, opiskeltavat asiat, käytettävät menetelmät ja välineet, ajankäyttö, eriyttäminen sekä oppimisen monipuolinen arviointi.

Kaikki suunnitelmat toimitetaan ohjaaville opettajille. Jaksosuunnitelman tulee olla hyväksytty ennen oman opetuksen alkua. Tunnin/oppimiskokonaisuuden suunnitelma toimitetaan ohjaavalle

opettajalle hyvissä ajoin ennen kyseistä tuntia/oppimiskokonaisuutta, jotta hän voi antaa suunnitelmasta ohjaavaa palautetta.

6 Oppimisen tukeen perehtyminen ohjatussa opetusharjoittelussa, perusopetus ja lukio

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleman perusopetuslain muutoksen seurauksena oppimisen tuki uudistui esi- ja perusopetuksessa. Laki perusopetuslain muuttamisesta tuli pääosin voimaan 1.8.2025.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. On huolehdittava siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulunkäynnin tuen tarpeensa tunnustetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

Oppilaiden tarvitseman tuen tulee jatkua myös ohjatun opetusharjoittelun aikana. Oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyitä voivat olla esimerkiksi oppituntien palkitukset, joustavat ryhmittelyt sekä yhteis- ja samanaikaisopetus.

Tämä tarkoittaa opiskelijalle mahdollisuutta harjoitella yhteistyön tekemistä muiden koulun toimijoiden kanssa. Tällaisia ovat esim. rinnakkaisluokkien opettajat ja opettajaopiskelijat, erityisopettajat ja erityisopettajaopiskelijat sekä koulunkäynnin ohjaajat sekä oppilashuollon toimijat. Ohjaava opettaja kertoo opetusryhmän tuen tarpeista sekä niiden tukemisen järjestelyistä ja ohjaa opiskelijaa siinä, miten nämä tarpeet tulee ottaa huomioon opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Opiskelija tutustuu ohjatun harjoittelun aikana myös ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien suunnitteluun ja järjestämiseen sen mukaan, miten niitä järjestetään opetusryhmissä.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat

- yleinen tukiopetus
- opetuskielen tukiopetus
- erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä.

Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä (alle 50% oppiaineen tunneista)
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä (yli 50% oppiaineen tunneista)
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsemis- ja avustajapalvelut, henkilökohtaiset apuvälineet.

Lukiokoulutuksen oppimisen tuen ja erityisopetuksen muutokset perustuvat 19.12.2024 vahvistettuihin [lukiolain muutoksiin](#). LOPS-perusteet astuivat voimaan 1.8.2025.

Oppimisen tukitoimet toteutetaan lukiossa opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Erityisopettajan antama tuki pohjautuu keskusteluun opiskelijan tuen tarpeista. Tuki on opiskelua tukevien keinojen etsimistä, lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista, sopivien opiskelustrategioiden harjoittelua sekä ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen ja itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa.

Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi. Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista.

7 Epäasiallisen kohtelun ohjeet

Mikäli opetusharjoittelun suorittamisessa ja opettajaksi kasvun prosessissa ilmenee sellaisia ongelmia, jotka eivät ratkea ohjaavan opettajan kanssa käydyissä ohjaustilanteissa, voi harjoittelija tai ohjaava opettaja ottaa yhteyttä harjoittelujakson vastuopettajaan sekä luokanopettajapuolen yleiskoordinaattoriin. Ongelmatilanteet käsitellään tapauskohtaisesti ja niissä hyödynnetään myös Kasvu-yksikön yleisiä ohjeita:

Näin toimit, jos koet kohdanneesi epäasiallista kohtelua opettajan tai toisen opiskelijan kanssa opetukseen liittyvissä tilanteissa kasvatustieteiden yksikössä tai normaalikoululla.

Tampereen yliopistossa ei ole sijaan epäasialliselle kohtelulle, käytökselle, häirinnälle tai kiusaamiselle. Epäasiallinen kohtelu on yleensä hyvän tavan tai lain vastaista käyttäytymistä toista kohtaan. Se on useimmiten järjestelmällistä ja jatkuvaa. Se voi olla esimerkiksi:

- *uhkailua ja huutamista*
- *fyysistä ja henkistä väkivaltaa*
- *ihmisen ominaisuuksien, luonteenpiirteiden tai yksityiselämän perusteeton kielteinen arvostelu tai mielenterveyden kyseenalaistaminen*
- *eristäminen yhteisön sosiaalisesta vuorovaikutuksesta.*

Kaikki ristiriidat eivät ole epäasiallista kohtelua. Epäasiallista kohtelua eivät ole esimerkiksi

- *opintojen arviointiin liittyvät erimielisyydet*
- *perustellun kurinpidollisen toimenpiteen aloittaminen tai*
- *opiskelukykyyn liittyvät keskustelut ja puheeksiotot.*

Mikäli epäasiallista kohtelua kuitenkin tapahtuu, haluamme, että siihen puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Kaikkien etu on, että tapaukset saadaan selvitettyä. Epäasiallisen kohtelun tilanteissa toimi alla olevien ohjeiden mukaisesti.

Mikäli mahdollista reagoi tilanteeseen heti, älä jää odottamaan, että tilanne menisi ohi. Ota asia puheeksi esimerkiksi opetus- tai ryhmätyötilanteessa, jotta kaikki voivat oppia asiasta. Suurin osa tilanteista ratkeaa avoimella keskustelulla osallisten välillä. Ensisijaisesti keskustele asiasta tilanteessa mukana olleen opettajan tai opiskelijan kanssa.

Jos haluat keskustella tai tarvitset tukea tilanteeseen, ota yhteyttä tiedekunnan opintopäällikköön (Elina Kangastupa). Keskustelu on luottamuksellinen kohtaaminen sähköisesti tai kasvotusten. Mukaan keskusteluun voidaan tarvittaessa pyytää tutkinto-ohjelman edustaja.

Etenemisestä sovitaan yhteisesti. Prosessi voi edetä esimerkiksi yhteisellä keskustelulla asianosaisten kanssa. Opiskelija voi aina ottaa keskusteluihin mukaan tukihenkilön, esimerkiksi ylioppilaskunnan toimijan.

Mikäli epäasiallisen kohtelun/kiusaamisen ehdot täyttyvät tai ristiriitatilanne jatkuu, vaikka se on tuotu esille, täytä virallinen häirintäilmoitus tilanteesta. Lisätietoja häirintäilmoituksen tekemisestä löytyy

osoitteesta: <https://intra.tuni.fi/fi/opiskelu/korkeakoulussa/turvallisuus/epaasiallinen-kohtelu-hairinta-ja-kiusaaminen-apua-opiskelijalle>

Mikäli asia koskee vapaa-ajalla tapahtunutta opiskelijoiden välistä tilannetta, ole yhteydessä TREYn häirintäyhdyshenkilöihin.

Oppimisen tuen uudistus

